

DOOPSGEZINDE ARCHIEVEN IN HET ALLARD PIERSON

Agata Studzinska

Het was meer toeval, dat ik van de conservator van de kerkelijke collecties Gwendolyn Verbraak de dozen met doopsgezinde archieven die in het Allard Pierson bewaard worden op mijn bureau kreeg, dan mijn eigen keuze. Daarvoor had ik nooit eerder van de doopsgezinden gehoord, terwijl ik altijd veel interesse voor religies heb gehad. Toen Betty Lavooij bij een kopje koffie vertelde dat ze over een paar maanden naar Polen gaat om de plekken te zien waar de doopsgezinden jaren geleden hadden gewoond, heb ik me afgevraagd hoe het kan het dat ik daar niet van af wist? Het huis van mijn ouders is niet eens zo ver van deze gebieden.

Wie ben ik? Ik verhuisde een paar jaar geleden naar Amsterdam, in Polen ben ik afgestudeerd in de toegepaste linguïstiek met een scriptie over het taalgebruik in het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau. In het Allard Pierson beschrijf ik de collecties en archieven, zodat ze geraadpleegd kunnen worden.

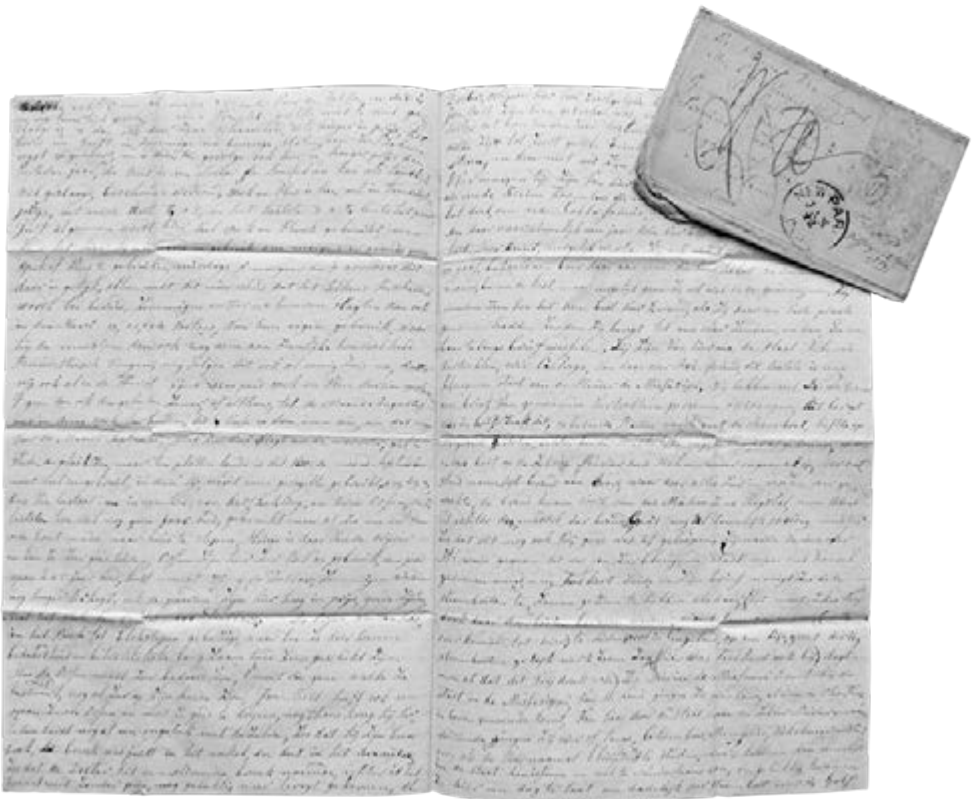
De eerste twee archieven die ik kon bekijken en beschrijven waren het archief van Sjouke Voolstra en Jacob Gijsbert de Hoop Scheffer. Ze leefden in verschillende tijdperken: J.G. de Hoop Scheffer werd in 1819 geboren, Sjouke Voolstra meer dan 100 jaar later in 1942. Beiden waren predikanten, theologen en hoogleraren en volgens mij hadden ze nog iets gemeen: toewijding aan God en de behoefte om dit met anderen te delen. Ik was onder indruk van hun nalatenschap en zo ging ik door met de doopsgezinde archieven.

Elk archief is een verhaal. In de kartonnen dozen en zuurvrije omslagen zijn er verhalen van het leven en werk van gepassioneerde mensen: van predikanten, hoogleraren, historici, publicisten, schrijvers... Ze bestaan uit preken, lezingen, manu- en typoscripten van publicaties, werkgerelateerde correspondentie, maar ook uit persoonlijk materiaal: foto's, handgeschreven gedichten, brieven of briefkaarten gekocht tijdens de vakantie. Het lezen van deze stukken voelt bijna alsof ik te ver ging, alsof het niet toegestaan was om de brieven van iemand anders te lezen.

Veel van de archieven, of eigenlijk de mensen aan wie de archieven behoord hebben, blijven mij bij. Neem bijvoorbeeld het archief van de familie Visser, waarin ik

Klaas Haitjes Visser tegenkwam die in het jaar 1854 met zijn vrouw en vier kinderen uit het Friese Balk naar de VS emigreerde om daar een nieuw leven op te bouwen. Ik ben zelf een migrant dus toen ik zijn brieven naar de in Balk gebleven familie las, kon ik me een beetje voorstellen hoe het voelt om je thuisland te verlaten en een leven in het onbekende te beginnen. Dat vind ik heel interessant in de oude archieven – de overeenkomsten tussen mensen die tweehonderd jaar geleden leefden en wij – we delen ervaringen, emoties, gevoelens.

Tussen de archieven zijn er ook verhalen uit de Tweede Wereldoorlog. Het archief van de doopsgezinde predikant Herman Rein Keuning die met zijn echtgenoot An Keuning-Tichelaar in het verzet actief was. Ze brachten hun eigen leven in gevaar om de anderen te helpen. De pastorie in Irnsum, waar Keuning en Tichelaar na hun huwelijk in 1944 woonden was een opvangpunt voor Joodse mensen, onderduikers, evacuees en kinderen in nood.

Brief van Klaas Haitjes Visser verstuurd vanuit New Paris (Indiana) naar de familie in Balk (archief familie Visser)

Er zijn ook archieven van vrouwen, die zelf als predikanten werkten of echtgenoten van predikanten waren. Ik herinner me Lidy Laureuse-van der Meulen. Ze deed onderzoek naar de vrouwen uit het Oude en het Nieuwe Testament, de echtgenoten van de hervormers en naar de rol van de vrouw in de doperse beweging. Daarnaast schreef ze verhalen over het leven in de pastorieën waar ze met haar man Leo Laureuse werkzaam was.

Ik ben ook onder de indruk van hoe ijverig de mensen achter de archieven waren. In deze tijd waarin wij volgens mij veel meer beeld en minder tekst tegenkomen en vaak de nodige informatie op het Internet op kunnen zoeken, zijn de archieven imponerend. Tientallen cahiers met handgeschreven preken, aantekeningen voor cursussen, lezingen, plakboeken, verslagen van de conferenties, meerdere versies van typoscripten van publicaties en materiaal verzameld tijdens het schrijven van boeken, vertegenwoordigen jaren van hard werk.

Het werken aan het beschrijven van de archieven lijkt op het lezen van een boek. Het is een proces van kennismaken en meeleven met het verhaal van mensen die in andere tijden en plekken hebben geleefd. Na het lezen blijven delen van wat we hebben gelezen in ons en dragen bij aan onze waarneming van de wereld. Ik ben dankbaar voor het feit dat de levensverhalen van de doopsgezinden mijn pad hebben gekruist.

ARTIKELN

